

თამილა ზვიადაძე¹

სოხუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

[DOI:https://doi.org/10.52340/sou.2023.19.02](https://doi.org/10.52340/sou.2023.19.02)

დავით მაღრაძის ენობრივი ცნობიერების ასპექტები

(პოემა „ბარაქიანი მიწა“ - ექვსნაწილიანი სიმფონია ერთი სოლისტისა და
ორკესტრისათვის)

აბსტრაქტი. ენა გამოთქმის განუსაზღვრელი შესაძლებლობებითაა სავსე, ამ შესაძლებლობათა აქტუალიზაცია კი შემოქმედის ნიჭს ემყარება. დავით მაღრაძე მშობლიური ენობრივი სამყაროს გაცნობიერება-გათავისების უნარით გამორჩეული შემოქმედია. პოეტის მხატვრულ-ესთეტიკური თუ ენობრივი პოზიცია აშკარად იკვეთება მის პოეტურ ქმნილებებში. დათო მაღრაძის ენობრივი სტილი მოიაზრებს ენობრივი რესურსის ადეკვატურ გამოყენებას სხვადასხვა პარამეტრზე დაყრდნობით - როგორც ფონეტიკურ, ასევე ლექსიკურ დონეზე, რის შედეგადაც იქმნება კომბინაციები კონკრეტული, კონტექსტუალური ფუნქციითა და დატვირთვით;

წინამდებარე სტატიაში განხილულია დავით მაღრაძის პოემა „ბარაქიანი მიწის“ ენობრივი ცნობიერების მნიშვნელოვანი ასპექტები, სტილის სახიერი კომპონენტები: 1. პოეტური ფონეტიკის საკითხები: თანხმოვანთა ალიტერაციით მიღწეული მხატვრული ეფექტი, ქართული ენის ბგერწერითი შესაძლებლობების ორიგინალურად გამოყენების საფუძველზე სიტყვის საზრისისა და ბგერადობის ჰარმონიულად შეხამება კონცეპტებად წარმოდგენილ სიტყვებში, ბგერობრივად კეთილხმოვანი ლექსიკური ერთეულებით მეტაფორული მნიშვნელობების გამოაშკარავება; მუსიკისა და სიტყვის საოცარი შეხამება დათო მაღრაძის პოეზიის სახიერი კომპონენტია; 2. ერთგვარი ლინგვისტური სტრატეგიაა სიტყვებისა თუ გამოთქმების უცხოური ლიტერებით ჩართვა ლექსში; 3. სარკაზმი, ირონია - მიღწეული კლიშეთა, ცნობილი ფრაზების სტრუქტურული მოდელების

¹ თამილა ზვიადაძე, ფილოლოგიის დოქტორი, სოხუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ასოცირებული პროფესორი.

ნიუანსობრივი ცვლილებებითა თუ ანდაზათა იუმორისტულად უარყოფით, მათი მახვილგონივრული სიტყვებით ჩანაცვლების საშუალებით, როცა იქმნება ე. წ. ანტიგამონათქვამები, რომელთა სტილისტიკური დანიშნულება ამკარაა; 4. სიტყვათა თამაშის ლინგვისტური ფენომენი, რომელიც უმეტესწილად ირიბი გზით ხორციელდება და ერთგვარ იმპლიციტურ ეფექტს ქმნის მინიშნებისა თუ ალუზიის სახით; 5. მდიდარი ლექსიკა, რომელიც სიტყვა-სახეების გამოსაკვეთადაა მოხმობილი პოემაში და მხატვრული თუ ნაციონალური კოლორიტის შექმნასაც ემსახურება და თანამედროვე პოეზიის ტენდენციებსაც ასახავს.

დათო მალრაძის პოეზიის უმნიშვნელოვანესი თვისება ის არის, რომ ყველა ამბავი ერთ მთავარ იდეას, აზრს ეფუძნება. პოეტის მსოფლალქმავლინდება გარკვეული მხატვრული საშუალებების სახით. სიტყვებად გარდაქმნილი აზრები სცილდება სალექსიკონო მნიშვნელობას და მეტაფორად იქცევა, მეტაფორული აზროვნება კი ენის სიღრმისეულ ცოდნასა და ინტუიციურ შესაძლებლობაზე მიუთითებს.

საკვანძო სიტყვები: დათო მალრაძე, ცნობიერება, მშობლიური, ენობრივი, სამყარო, მხატვრული, ნაციონალური, მსოფლალქმა.

Tamila Zviadadze²

Sokhumi State University

Aspects of Davit Maghradze's linguistic awareness

(Poem "Barracked Land" - six-part symphony for one soloist and orchestra)

Abstract. The language is full of indefinite possibilities of expression. The actualization of these possibilities is based on the talent of the Creator. Davit Maghradze is a creator distinguished by his ability to understand the native language world. The artistic-aesthetic or linguistic position of the poet is clearly evident in his poetic creations. Davit Maghradze linguistic style considers adequate use of language resources based on different parameters - At both the phonetic and lexical levels, resulting in specific combinations with contextual function and load;

This article discusses the important aspects of linguistic awareness of Davit Maghradze's poem "Abundant Land", the facial components of the style: 1. Issues of poetic phonetics: artistic effect achieved by alliteration of consonants, based on the original use of the phonetic abilities of the Georgian language, harmonious harmonization of the meaning and sound of the word in the words presented as

² **Tamila Zviadadze**, Doctor of Philology, Associate Professor of Sokhumi State University.

concepts, Revealing metaphorical meanings with phonologically sound lexical units; The amazing harmony of music and speech is a personal component of Dato Maghradze's poetry; 2. Incorporating words or expressions with foreign letters in a poem is a kind of linguistic strategy; 3. Sarcasm, irony - achieved by clichés, nuanced changes in the structural models of famous phrases or humorous rejection of proverbs, by replacing them with witty words, when so-called anti-expressions are created, the stylistic purpose of which is obvious; 4. A linguistic phenomenon of the word game, which is mostly carried out indirectly and creates a kind of implicit effect in the form of hints or allusions; 5. A rich vocabulary is used in the poem to highlight components, which also serves to create artistic or national look and reflects the tendencies of modern poetry.

The most important feature of Dato Maghradze's poetry is that all stories are based on one main idea, thought. The poet's worldview is manifested in the form of certain artistic means. The thoughts transformed into words go beyond the lexical meaning and become a metaphor, Metaphorical thinking indicates in-depth knowledge of language and intuitive ability.

Key words: Dato Maghradze, consciousness, native language, world, artistic, national, worldview.

ძირითადი კვლევა. დათო მაღრაძის ენობრივი ცნობიერება ძველი თბილისის ეზოებიდან იღებს სათავეს, მისი პოეზიის ენობრივი სამკაულებიც აქედანაა აკრეფილი. ეს ის ენაა, რომლითაც ყველაზე ნათლად გადმოიცემა სათქმელი, სწორედ ის და არა სხვა - „ბევრად უფრო საყოველთაო“:

„მე ამ ენაზე ვსუნთქავ და მიყვარს,

მე ამ ენაზე ვკითხულობ წიგნებს

...ამ ენაზე ვიწყებ პოემას,

რომელსაც ამ დილით „ბარაქიანი მიწა“ დავარქვი“ (მაღრაძე, 2020: 8).

პოემის სტრუქტურა თითქოს მართლაც ესადაგება სიმფონიის მოდელს - ემოციურად მღელვარე და მინორული დასაწყისიდან მაჟორულ ფინალამდე. ტონალობის მონაცვლეობა და მოდულაციური მოძრაობა ქმნის თანხმობას - განსხვავებულ სიუჟეტზე აგებული ნაწილები ერთხმოვანია და თანაჟღერადი... პოემა ინტერტექსტუალურია - არაერთ ლიტერატურულ თუ ფერწერულ ნაწარმოებთან ხილული თუ უხილავი კავშირებით პოეტი უფრო ღრმად გვააზრებინებს საკუთარ განცდებს.

პირველივე სტროფი ხატოვანი შედარებაა: „მომეცი წამი სიცოცხლის და სიყვარულისა, რომ დაგეკარგო და დავბრუნდე, როგორც ულისე“ (მაღრაძე, 2020: 2), რაც მოიაზრებს ცნობიერების ნაკადის შინაგან მონოლოგებს,

არაერთგზის რომ მიმართავს პოეტი. უხილავი კავშირი რეალობასა და სასწაულს, ცხოვრებასა და ხელოვნებას შორის ცხადდება ნაცნობი სცენით - „ასე დაკრძალეს გრაფი ორგასი“ - პოეტის წარმოსახვაში ჩნდება მინიშნება ელ გრეკოს ფერწერულ ტილოზე, რომლის კომპოზიცია ორ ნაწილადაა გაყოფილი (ზევით - ზეციური სამყარო, ქვევით - მიწიერი). ორგანული კავშირია მათ შორის და პოეტს სურს, მკითხველს შეამეცნებინოს მიწიერსა და მარადიულს შორის დაკარგული კავშირის აუცილებლობა. როგორც როსტომ ჩხეიძე შენიშნავს: „ტრაგიზმიდან გამომდინარე მეგზურად და ღვთისმადიებლობის საგალობლად შეიქმნა „ბარაქიანი მიწა“, ზეცასთან მიახლოება მიწით რომ უნდა განგეცადა, მიწის გაღვთაებრიობით გაგეკვალა გზა უფლისაკენ“ (ჩხეიძე, 2020: 1).

ადვილი არ არის, რთული სტრუქტურის პოეტურ ნარატივში მთავარი სათქმელი ამოიკნო. ავტორი ქმნის ისეთ პოეტურ სივრცეს, რომელშიც სიტყვა ახლებურ საზრისს იძენს. პოეტური ატრიბუტები - ორიგინალური მეტაფორები, ალუზიები თუ რემინისცენციები - ლინგვისტიკური ხერხებია, რომლებიც დისკურსული აქტუალიზაციისათვის გამოიყენება. ავტორს შეუძლია, აზრობრივი აქცენტი რომელიმე ფაქტისაკენ მიმართოს და მხატვრული მახვილიც მასზე დასვას: „სათქმელს მაშინაც ვაგნებდი, უწინ გეთსიმანიის რომ თრთოდა ბალი, სუნთქავს პოეტი და ნემსის ყუნწის ტრიუმფალური იხსნება თალი“ (მაღრაძე, 2020: 2).

გეთსიმანიის ბალი - როგორც უდიდესი შინაგანი მწუხარებისა და სულიერი ტანჯვის დათმენის ადგილი - ღალატის, გაცემის, ორპირობის სიმბოლოდაა გამოყენებული და, რა თქმა უნდა, შიშის ეპოქის მეტაფორად. ტრიუმფალური თალისადმი სწრაფვა კი სულისა და ადამიანური ღირსების გადარჩენისათვის ბრძოლას მოგვაგონებს. ტრიუმფალური თალი ხსნაა - თავშესაფარი თუ სულთშესაფარი. „ნემსის ყუნწის „პოეტური ხატიც აშკარად კონოტაციური მნიშველობისაა. დენოტაცია ამ ფრაზეოლოგიზმისა არის „შეუძლებლის შეძლება“, კონოტაციურად კი მოიაზრებს ცათა სასუფეველში შესაღწევ კარიბჭეს, რომელსაც მხოლოდ მაშინ გაივლი, თუ წუთისოფლის სიმდიდრეს ჩამოიხსნი, ზედმეტი ბარგისგან გათავისუფლდები. წუთისოფლის საცთურზე უარი თქმა კი შეუძლებლის შეძლებაა.

სიძულვილი, ძალადობა არღვევს სამყაროს ჰარმონიას, პოეტი უსამართლობას ვერ გაუჩუმდება, როგორც თავად ამბობს, „ვერ გაისუსება“. ზმნის ეს ფორმა მსგავსი ბგერობრივი შედგენილობისა და განსხვავებული

საზრისის გამომხატველ სიტყვასთან არის შეწყვილებული: „გთხოვთ, მომისმინოთ, მე სუსი მისმენს, რადგან არასდროს არ გავისუსე“... (მაღრაძე, 2020: 2). „ს“ თანხმობის ალიტერაციით მიიღწევა მხატვრული ეფექტი, რომელიც განწყობის შესაბამისად იძენს აზრს, სიტყვათა თამაში კი იქმნება მიმსგავსებული ჟღერადობის სიტყვათა ჩანაცვლების საფუძველზე. ფიქსირებული ფორმა „გავისუსე“ რამდენჯერმე მეორდება და უკავშირდება გარკვეულ აზრობრივ-სემანტიკურსა თუ ემოციურ შინაარსს. პოეტი მიგვანიშნებს ლიტერატურულ, ისტორიულ, მითოლოგიურ თუ პოლიტიკურ ფაქტებზე, მეხსიერებაში აცოცხლებს რაღაც საყოველთაოდ ცნობილს, რომელიც აღძრავს ასოციაციურ კავშირებს:

**„არ გავისუსე, როცა ალბატროსს - ლაჟვარდის მეფეს,
გემბანზე ტლანქად მობაჯბაჯეს
დასცინოდნენ მეზღვაურები
და ნისკრტში ჩიბუხს სჩრიდნენ,
მასხრად იგდებდნენ“** (მაღრაძე, 2020: 3).

და გარდა ღრუბლების მბრძანებელი ალბატროსისა, რომელსაც „მიწაზე რომ გაიაროს, ფრთები უშლის გოლიათური“, შთაბეჭდილებათა კვალი სხვა პოეტური ხატებითაც იკვეთება: „**არ გავისუსე, როდესაც პორტში დააკავეს „მთვრალი ხომალდი“ და პოეტ არტურს ტვირთი ისევ არ განუბაჟეს**“... (მაღრაძე, 2020: 3).

ალიტერაცია კეთილხმოვანებისათვის, რიტმისთვის გამოიყენება ზოგადად, მაგრამ დათო მაღრაძე ამ შემთხვევაშიც ორიგინალურია - ბგერობრივად კეთილხმოვანი ლექსიკური ერთეულებითაც მეტაფორულ მნიშვნელობებს ააშკარავებს. რა თქმა უნდა, „ენის რომელიმე ფონემას თავისთავად აღებულს, ძნელია, რაიმე სიმბოლიკა მივაწეროთ, მაგრამ ფაქტია ისიც, რომ პოეტი ინტუიციურად ამოიცნობს ისეთ სიტყვათშეხამებებს, სადაც ბგერა იძენს ახალ, მხოლოდ პოეტური ლოგიკით ამოხსნად დანიშნულებას“ (ჯორბენაძე, 1999: 27). ასეთ ფონემათა კომბინაციებით არაერთი ფრაზა, გამოთქმა იქმნება და მათი სტილისტიკური დანიშნულებაც აშკარაა. გალაკტიონ ტაბიძეს აქვს ასეთი დაკვირვება: „დელია“ - უმთავრესი ანბანი (ბგერა) „ლ“ ამ სიტყვაში მუსიკისათვის არის. ამ ანბანის მნიშვნელობა ცნობილია პოეზიაში, განსაკუთრებით ლირიკულში, უნაზესი ემოციების გამოსახატავად“. დათო მაღრაძეც სიმღერას, მუსიკას, მხიარულ განწყობას გულისხმობს, როცა გამოთქმა „დელა რანუნის“ მეტაფორად გამოიყენებს: „გამოსათხოვარ ფრაზების ღიღინს ვარჩიე ლაღი დელა-რანუნის“.

ქართული ენის ბგერწერითი შესაძლებლობების ორიგინალურად გამოყენების საფუძველზე, სიტყვის საზრისი და ბგერადობა ჰარმონიულ-ადაა შეხამებული კონცეპტებად წარმოდგენილ სიტყვებში: „მიწა“ და „წამი“. მათში იკვეთება ბგერითი დომინანტა, რომელიც სრულ შესაბამისობაშია შინაარსთან.

„...მე მწამს წამის, ...მე მწამს მიწის
მიწის და წამის, წამის და მიწის.

წამი -აბედის და მიწა- კვესის,
წამის მიწაში დაკრძალვის წესის...

წამიც და მიწას დაეცემა პოეტი-წამი!“ (მაღრაძე, 2020: 4).

ფონემა „წ-ს“ ალიტერაციით სიტყვის შინაარსის აკუსტიკური თვალ-საჩინოება მიიღწევა და იქმნება სტრიქონების ვარიაციული მონაცვლეობა, რომელიც ემყარება ორი მარცვლის სინთეზით შექმნილ სიტყვათა გამეორებას და აღმავალ - დაღმავალ აკორდებს მოგვაგონებს:

„წამიწამიწამიწამიწამიწამი
მიწამიწამიწამიწამი
წამიწამიწამიწამიწამიწამი
მიწამიწამიწამიწამიწამი

წამი...“ (მაღრაძე, 2020: 5).

ამით არ ამოიწურება ამ სტრიქონთა პოეტური ფონეტიკა - „წამი“ და „მიწა“ ერთმანეთში გადადის და ერთმანეთს ენაცვლება. მნიშვნელობები სცილდება სალექსიკონო დეფინიციას და სიმბოლური ფუნქციურობით ტევად კონცეპტებად ყალიბდება: მიწა - გზა უფლისაკენ, მარადისობისაკენ. წამი - რომელშიც უნდა გადარჩეს მარადისობა.

დათო მაღრაძის ენობრივი სტილი მოიაზრებს სიტყვათა თამაშის გამოყენებას სხვადასხვა პარამეტრზე დაყრდნობით - როგორც ფონეტიკურ, ასევე ლექსიკურ დონეზე, რის შედეგადაც იქმნება კომბინაციები კონკრეტული, კონტექსტუალური ფუნქციითა და დატვირთვით:

„იწყება მესა და ნემსის ყუნწში ტრიუმფალური თაღი იხსნება,
წამი მიწაში - რამაც უნდა ბერწი მიწა ანოყიეროს, ბარაქიან მიწად აქციოს!
აქსიოს!“ (მაღრაძე, 2020: 4).

ამ შემთხვევაში ლინგვისტური თამაში სიტყვების მეშვეობით ფიქსირდება პარემიულ ფორმაში და იწვევს აზრთა თამაშსაც - ბერწი მიწა ბარაქიან მიწად უნდა იქცეს! - სიტყვა „აქსიოს“ ანუ „ღირს არს“ დასტურია იმისა, რომ ის, რაც ითქვა, მისაღებია, უფრო მეტიც - აუცილებლად უნდა ასრულდეს!

პოეტის ენობრივი სტილის კომპონენტია ასევე ტექსტში კონცეპტუალური ანუ საყრდენი სიტყვის მნიშვნელობის რეალიზება გამეორების საშუალებით: „მშვენიერება უარყვეს გზაზე უარყოზისგან უარყოფილი. ჯვარი გეწეროთ, ფინჯანზე ყავის... თქვენს პროტესტს ვუცქერ უარყოფითად და ვლოცავ იმას, რაც უარყავით, ჭიქა არყით და უარყოზითაც...“ (მაღრაძე, 2020: 17). ეს საოცარი შეთანხმება მუსიკისა და სიტყვისა დათო მაღრაძის პოეზიის სახიერი კომპონენტია. ბგერადობის გარდა, ერთგვარი ლინგვისტური სტრატეგიაა სიტყვებისა თუ გამოთქმების უცხოური ლიტერებით ჩართვა ლექსში: „მომიახლოვდი, რომ მიეცეს დინებას ხიბლი, რომ ბასრი პირით გაიაროს გულში ცხოვრებამ და სხეულში კი ჩაიღვაროს ხანძარი -- **EVA!**“ (მაღრაძე, 2020: 9). „როგორც კი ხელი შევახე საკრავს, ჩემს უნებურად ვთქვი:- **AVE EVA!**“ „კარზე რომ მამის წაშალეს აბრა, წიხლით შევუღე ის კარი **Hotel** - ს მაინც მოყვებები განუხრელად, არ მოვეშვები იქამდე, სანამ არ გამოჩნდება აბრა წარწერით: **ITAKA. Welcome!**“ (მაღრაძე, 2020: 7). გელი, როგორც ნათბილარი საწოლის შემდეგ მოგვიანებით გაღვიძებული კაცი ელის ფანჯრის მინაზე ან სარკეზე პომადით ქალის მინაწერ ჯილდოს: - **It was wonderful**, ან ოვაციის შეძახილს:- **Wow!**“ (მაღრაძე, 2020: 9). ეს ჰიბრიდული ვარიაციები ხან იუმორისტული ან სარკასტული ეფექტის მისაღებად გამოიყენება, ხანაც მხატვრული თუ ნაციონალური კოლორიტის მისაღწევად.

ენას აქვს უნარი, ასახოს არა მხოლოდ გარკვეული მოვლენა, არამედ დამოკიდებულება ამ მოვლენის მიმართ. სარკაზმი კლიშეთა, ცნობილი ფრაზების სტრუქტურული მოდელების ნიუანსობრივი ცვლილებებითა თუ ანდაზათა იუმორისტულად უარყოფით, მათი მახვილგონივრული სიტყვებით ჩანაცვლების საშუალებითაც მიიღწევა, როცა იქმნება ე. წ. ანტიგამონათქვამი: „ცუდად ხომ მაინც არ ჩაივლის ეს განწირულის ფული-სკეთება!“ (მაღრაძე, 2020: 14). „ქართველიც დადის ევროპაში, თუმც აჩრდილისაგან განსხვავებით, ცდილობს, გაერკვეს, რას დაეძებს, რა დაეკარგა, ვიდრე გაარკვევს, ვის დაეკარგა“ (მაღრაძე, 2020: 13).

ენობრივ ტრანსფორმაციებში სიტყვა იღებს სიტუაციურ-სემანტიკურ დატვირთვას და ყალიბდება კონტექსტური კონოტაცია:

„ახლა სამყაროს სამი რამ აკლია:

ცას -კიბე

ზღვას - ხიდი

და ეპოქას რედაქტორი!“ (მაღრაძე, 2020: 11),

სადაც სიტყვათა თამაშის ლინგვისტური ფენომენი, რომელიც უმეტეს-წილად ირიბი გზით ხორციელდება, ერთგვარ იმპლიციტურ ეფექტს ქმნის მინიშნებისა თუ ალუზიის სახით. როგორც როსტომ ჩხეიძე წერს, „ღმერთის დაკარგვის იდეა ამ მეტაფორით უნდა გამოხატულიყო: ეპოქამ რედაქტორი დაკარგაო. გიორგი ლეონიძის „ნატურის ხიდან“ ასოციაციურად დამრული სატკივარიც ამგვარად შეიძლება შეცვლილიყო“.

ასოციაციური კავშირების ჩვენების უნივერსალური ფორმაა ხატოვანი შედარებებიც, რომელთა საშუალებით ენაში მოცემულ ინფორმაციას, რეალურ ვითარებას ექსპრესიულ-ემოციური ელფერი ენიჭება. დათო მაღრაძის შედარებები ხშირად მოულოდნელია და ორიგინალური, კომპარატული ურთიერთობები რეალიზებულია სხვადასხვა სტრუქტურული ელემენტით, უფრო ხშირად ესაა „როგორც“ კავშირით შეერთებული დამოკიდებული წინადადებები. ალბათ, იმიტომ, რომ ხანდახან ამ ტიპის წინადადებები იმდენად შედარებას არ გამოხატავს, რამდენადაც იგივეობას: „ო, მშვენიერო მარგარიტა, მაღლობელი ვარ, რომ გზა მიჩვენე ციდან მიწამდე, როგორც ჩინელმა ოსტატმა მისცა სათავე სიმფონიას, სახელად რომ ერქვა ვან ვეი...“; ან „ევროპელ ტურისტს შემოსცინებს ბიზანტიონი, როგორც მამა დაბრუნებულ ძეს“..; ან „კვლავ დავედევნე გასროლილ ისარს, როგორც მოგვი მიჰყვება ვარსკვლავს“; თუნდაც „დრო მოგზაურობს პოეტის ხმაში, როგორც კოლუმბი მოქალაქეში ადამიანის აღმოსაჩენად“ (მაღრაძე, 2020: 13). „ევროპა დადის არჩევნებზე, როგორც მესაზე, რომ საარჩევნო ბიულეტენში შემოხაზოს ისევ ბარაბა და განსაცდელში თავი ისევ ქრისტეს ავედროს“ (მაღრაძე, 2020: 12).

ენა გამოთქმის განუსაზღვრელი შესაძლებლობებითაა სავსე, ამ შესაძლებლობათა აქტუალიზაცია კი შემოქმედის ნიჭს ემყარება. როგორც პოემა „ჯაკომო პონტის“ განხილვისას ბატონი ლევან ბრეგაძე შენიშნავს: დათო მაღრაძის „ძლიერი მხარე გახლავთ აზრის, სათქმელის აფორიზმულად ფორმულირების გამორჩეული უნარი“ (ბრეგაძე, 2020: 4) „ბარაქიანი მიწაც“ ამასვე ადასტურებს:

„სადაც ჩაქრება დამაქრული აღმოსავლეთი, იქ სისადავის სიდიადე გამოანათებს“ (მაღრაძე, 2020: 13). ერთი ფოთოლიც თუ გაჰყვა ნიავეს, შემოდგომაა...“ (მაღრაძე, 2020: 6). „შენ უნდა მოკვდე, რომ შენს ახლოს გაძვირდეს მიწა“ (მაღრაძე, 2020: 12). „ადამიანში სახელმწიფო კრიმინალს ეძებს, პოეზია კი კრიმინალში ადამის სახეს“ (მაღრაძე, 2020: 14). „აჩრდილი დადის

ევროპაში, პოეზიის აჩრდილი დადის - მოქალაქეში ადამიანის გადასარჩენად”... (მაღრაძე, 2020: 11). სიტყვა-სახეების გამოსაკვეთად პოემაში მოხმობილია მდიდარი ლექსიკა, რომელიც ბუნებრივადაა მორგებული სათქმელს, შეიძლება ითქვას, უცდომლადაა შერჩეული. არის ისეთი სიტყვები, „სულის კუთვნილებად რომ ქცეულა და ისეთებიც, სულს რომ ეუცხოება“. ეს სიტყვები იმ ენიდანაა, „ძველი თბილისის კონსტიტუციის პირველი პუნქტის მეცამეტე მუხლის თანახმად“ რომ ითვლებოდა საყოველთაოდ -თავანკარა ქართული ხან ჟარგონით, ხანაც უცხოური ნასესხობებით გაჯერებული... შიგადაშიგ არქაულიც ... ჭრელი, მაგრამ ბუნებრივი და ხალასი. ეს სინთეზი მხატვრული თუ ნაციონალური კოლორიტის შექმნასაც ემსახურება და თანამედროვე პოეზიის ტენდენციებსაც ასახავს. თანამედროვე პოეზის ენა კი არ არის სტანდარტული. სიტყვის კონტექსტური სემანტიკის გათვალისწინება საშუალებას აძლევს შემოქმედს, თვისობრივად ახალი მხატვრული ფასეულობები შექმნას. სათქმელი ცვლის სიტყვას და იქმნება ფერადოვანი პალიტრა, სწორად შერჩეული სიტყვის შემწეობით ეძლევა იდეას ნათელი და მკვეთრი კონტური.

არქაული ფორმები უმეტესად იმ შემთხვევაში, როცა მას კონტექსტი მოითხოვს: „ერთხელ სულთანმა გააშიშვლა **იატაგანი** და ბიზანტია მოაცალა მძინარ ევროპას“ (მაღრაძე, 2020: 13). „მე ნათლისმცემელს ჩავაცვი ჯუბა და უფალს **კვართის** ავულე თარგი“ ... (მაღრაძე, 2020: 16).

საპირისპირო პოლუსებით აქცენტების დასმა - ძველ და ახალ სიტყვათა ერთ კონტექსტში თავმოყრით. პოეტის სტილისტური არჩევანია, მიაღწიოს მხატვრულ ეფექტს ჰიბრიდული ექსპრესიით: „ჩემი ერთგული **კოლეგა** დილის ამაყად ზიდავს გლახაკის **სტიქარს**“ (მაღრაძე, 2020: 15).

„სტიქარი“ - ძველბერძნული ნასესხობაა, აღნიშნავს მღვდელმსახურის გრძელ, ფართოსახელოებიან კაბას და მისი გამოყენება წყვილში მოულოდნელიც კია, მაგრამ ამ ხერხის აქტუალიზაციით სათქმელს ირონიული ელფერიც დაჰკრავს და ტრაგიკულიც. გააქტიურებული არქაული ლექსიკური ერთეული, მართალია, ამადლებულ სტილს განეკუთვნება, მაგრამ კონტექსტში ირონიულ კონოტაციას იძენს.

ქართულთან ერთად მრავლადაა გაბნეული პოემაში უცხოური ტოპონიმები და ანთროპონიმები.... უცხო (ევროპული) ენებიდან ნასესხები - როგორც სრულიად, ისე ნაწილობრივ ადაპტირებული სიტყვები (ტროლი, ტრაექტორია, სკულპტურა, მანიფესტი, ბიულეტენი, ტურისტისტი, პომადა, პაემანი, პოდუმი, ტისოტი, ტრენდი, სტატუსი, მედია, გიდი, მისტერ,

ესკიზი...), რომელთა მიღება ენაში ექსტრალინგვისტური ფაქტორებითაა განპირობებული. მსგავსი ნასესხობები ძალიან სწრაფად კარგავენ სიახლეს და გადადიან ლექსიკის აქტიურ ნაწილში. ისინი გარკვეული ეპოქის ენობრივ სურათს აცოცხლებენ, ამიტომაც ბუნებრივად ერგებიან სათქმელს და აძლიერებენ აზრის დინამიკას.

რაც შეეხება ჟარგონს, არგოს, სკაბრეზს... რომელთა ხშირი მოხმარება არაერთი პოეტისა და მწერლის ენობრივი სტილის მაპროვოცირებელი მოვლენა უფროა დღეს, დათო მალრამესთან მოზომილადაა მოხმობილი და აშკარა სტილისტიკურ მიზნებს ემსახურება - სასაუბრო მეტყველების ბუნებრივი ნაკადია. ეს არის ფორმები, რომელთაც დაკარგეს სოციალური შეზღუდულობა, შეავსეს ცოცხალი სასაუბრო მეტყველება და შეაღწიეს სალიტერატურო ენაში. ისინი სოციალურ - სიმბოლურ ფუნქციას ასრულებენ და აშკარად აძლიერებენ ექსპრესიას. მსავსი გამოთქმები ისე ლამაზადაა პოემის ენობრივ ქსოვილში ჩართული, ალბათ, ნაკლებად მოიძებნება სხვა ფორმა, რომელიც შეძლებდა მათ ჩანაცვლებას:

„გამწკრივდებიან წმინდანებივით

ბიზანტიის ფრესკის კანონით

პურისმჭამელი ჩვენი **ჯიგრები**,

ორთაჭალელი კურტიზანი ქალების გვერდით“ (მალრამე, 2020: 9).

„ირეკლებოდა ჟურნალის ყდაზე ჩემი **სიფათი**, ფასით, პროფილით..“ „საქართველოში **გოიმობა** უფრო აშინებთ, ვიდრე სიკვდილი“.(მალრამე, 2020:12).

დათო მალრამის პოეზიის უმნიშვნელოვანესი თვისება ის არის, რომ ყველა ამბავი ერთ მთავარ იდეას, აზრს ეფუძნება. პოეტის მსოფლალქმავლინდება გარკვეული მხატვრული საშუალებების სახით. სიტყვებად გარდაქმნილი აზრები სცილდება სალექსიკონო მნიშვნელობას და მეტაფორად იქცევა, ეს ინდივიდუალური მეტაფორებია, შემოქმედების შედეგს რომ წარმოადგენს და არა წმინდა ენობრივს. მეტაფორული აზროვნება კი ენის სიღრმისეულ ცოდნასა და ინტუიციურ შესაძლებლობაზე მიუთითებს.

ევქარისტიის საიდუმლოებასთან აიგივებს დათო მალრამე პოეზიას, როგორც მიწიერი სამყაროდან ზეცისკენ სწრაფვას. ცის მიზიდულობის კანონით მოქმედებს პოეტი, რომლის ფუნქციაა ღმერთთან, მიღმიერთან ურთიერთობა და მარადიული ჭეშმარიტების სიტყვით გადმოცემა, რაც მხოლოდ იმ შემთხვევაში ხორციელდება, „ლექსს როცა თავის ლექსობა ჰყოფნის“ (მალრამე, 2020: 2).

როცა არახელშესახები სამყარო ხელმისაწვდომი ხდება, მიწიერი სამყაროს აღქმა ადვილდება: „კალმით ვეხები ქათქათა ფურცელს, რომ შევიძინო სამყარო გროშით“, ლოგოსს ეძლევა ძალა და „სიტყვები ლექსად იქცევა ისე, როგორც პური და ღვინო იესო ქრისტედ!“ (მალრაძე, 2020: 2).

სწორედ ასეთი - „შიშველ ძვლებზე შემდგარი სტროფი აყვავილებს ძელქვაზე შროშანს!“, „სტროფი“ - ნამდვილი, მართალი და სათქმელის მხატვრულად ფორმულირების განსაკუთრებული უნარით გამორჩეული. და არის დათო მალრაძის პოეზია „მოთქმა კი არა, თავგანწირვა“, „ცრემლების დენა კი არა, ლალი დელა-რანუნი“ იმედიანი, ამაღლებული და კეთილშობილი.

გამოყენებული ლიტერატურა:

მალრაძე (2020): დავით მალრაძე, „ბარაქიანი მიწა“, თბილისი, 2020;
file:///C:/Users/User/Downloads/ბარაქიანი-მიწა-14.pdf

ბრეგაძე (2020): ლევან ბრეგაძე, „მიწაზე მაინც ვერ დამაკავებთ“ (დათო მალრაძის პოემა „ჯაკომო პონტი“), ხელნაწ. 2020;

ჩხეიძე (2020): როსტომ ჩხეიძე, „აჩრდილი პოეზიისა და უფლის მონატრება“ („ბარაქიანი მიწა“: ეპოქაში და ეპოქის მიღმა), ხელნაწ. 2020;

ჯორბენაძე (1999): ბესარიონ ჯორბენაძე, პოეზიის ენა, თბილისი, 1999.